

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

HETU riittävyys

VNA:n lausuntopalaute, jatkovalmistelun linjaukset ja aikataulu

Perttu Wasenius, erityisasiantuntija

26.8.2021

Hetu-hankkeen johtoryhmä

Lausuntopalautteen pääkohdat

- Riittävyysongelman ratkaisemista pidettiin lausunnoissa välttämättömänä ja välimerkkien lisääminen nähtiin laajasti kannatettavana ratkaisuna.
 - Säännöksen muotoilua hieman tarkistettu palautteen perusteella. Tällä ei vaikutusta itse asiaratkaisuun tai muutoksen vaikutuksiin.
- Siirtymäajan pituus jakoi mielipiteet.
 - Jakolinjat eivät yksiselitteisiä, mutta hieman yleistäen yksityinen sektori suhtautui 1,5 vuoden siirtymäaikaan kriittisemmin, julkinen sektori suopeammin.
- Moni toi esiin haasteita, jotka liittyvät useisiin peräkkäisiin tietojärjestelmämuutoksiin ja toisaalta mahdolliseen ICT-palvelujen tarjontakapeikkoon (kaikki joutuisivat tekemään samat muutokset lähes samanaikaisesti).
- Kuntasektori nosti esiin myös sote-uudistuksen aikataulun.
- Vaikutusarviointeja on täydennetty saatujen vastausten perusteella.
 - Erityisesti arviot julkisen sektorin kustannuksista nousivat selvästi. Kokonaiskustannukset yhteiskunnalle täydennettyjen arvioiden mukaan yli 100 miljoonaa euroa.

Jatkovalmistelun tavoitteet

- Jatkovalmistelun keskeisimpänä tavoitteena ollut se, että muutoksen kustannukset saataisiin kohtuullisemmiksi.
- Kustannusten tulisi myös olla järkevässä suhteessa ongelman laajuuteen.
- Seuraavan vuosikymmenen sisällä uudenmallisia hetuja todennäköisesti koko yhteiskunnassa käytössä vain kymmeniä, enimmilläänkin muutama sata.
 - Tosiasiallisesti valtaosaan yksityisen ja julkisen sektorin tietojärjestelmistä ei muutoksesta huolimatta vuosiin (tai edes vuosikymmeniin) tule yhtään uudenmallista hetua.
 - Niihinkin organisaatioihin/järjestelmiin, joihin uudenmallisia hetuja tulee, niitä tulee enintään kourallinen.
 - Valtaosalla organisaatioista on jo olemassa vaihtoehtoisia menettelyjä niiden henkilöiden tietojen käsittelyyn, joilla ei ole hetua tai järjestelmä ei sitä pysty lukemaan.

Johtopäätökset

- Asiaa valmisteltu ja kustannusarviot tähän mennessä tehty sillä premissillä, että kaikki tietojärjestelmät päivitettävä kyvykkäiksi vastaanottamaan uudenmallisia hetuja ennen asetuksen voimaantuloa.
 - **Lähtökohta on tosiasiallisesti epärealistinen, eikä aidosti edes välttämätön.**
 - Tosiasiallisesti riittävä pääsääntö olisi se, että kyky lukea uudenmallisia hetuja luodaan tarvittaessa ja tarkoituksenmukaisessa järjestelmien kehitysvaiheessa, esim. rakennettaessa uusia järjestelmiä. Harvalukuinen uusien hetujen joukko voidaan käsitellä väliaikana tarvittaessa keinotunnuksilla tms. menettelyillä.
 - Muutoksen kokonaiskustannukset jäisivät näin murto-osaan arvioidusta ja jakautuisivat pitkälle ajalle, tarjontakapeikkaa ei syntyisi. Kuntasektorilla muutokset eivät osuisi päällekkäin sote-uudistuksen kanssa.
- Jokaisen hetuja käsittelevän organisaation pitäisi kuitenkin tehdä tarpeellisuusarvio itse:
 - Millä todennäköisyydellä uusia hetuja lähivuosina tulee organisaation järjestelmiin? Onko olemassa vaihtoehtoiset menettelyt, joilla organisaatio selviää väliajan hetuista, joita tietojärjestelmät eivät pysty lukemaan? Mikä on järjestelmäpäivitysten kustannus suhteessa vaihtoehtoisten menettelyjen kustannuksiin?
 - Kannattaako vanhoja järjestelmiä päivittää ja jos kyllä, millä aikataululla?

Esitys johtoryhmälle

- Riittävyysongelma ratkaistaan ehdotuksen mukaisesti ottamalla käyttöön uusia välimerkkejä.
- Asetus annetaan loppuvuodesta 2021 ja tulee voimaan 1.1.2023
 - Vuoden 2022 aikana VTJ:n identiteetinhallintaan osallistuvien organisaatioiden keskeiset järjestelmät päivitettävä kyvykkäiksi käsittelemään uudenmallisia hetuja. Yhteenlasketut kustannukset tästä n. 1,8 miljoonaa euroa, mihin määrärahat haetaan täydentävässä talousarvioesityksessä.
- Muut organisaatiot arvioivat itse, kannattaako niiden päivittää vanhoja järjestelmiään ja niiden mahdollisen päivitysaikataulun.
 - Pääsääntöisesti riittävänä voitaneen yleensä pitää sitä, että vasta uudet järjestelmät rakennetaan kyvykkäiksi lukemaan uudenmallisia hetuja tai muutos yhdistetään muuhun tulossa olevaan päivitykseen.
- DVV pitää keskeiset sidosryhmät ajan tasalla hetujen riittävyystilanteesta ja uudenmallisten hetujen määrien kehittymisestä.